

AZ ÉRZÉKFELETTI VILÁG MEGISMERÉSE KORUNKBAN ÉS ENNEK JELENTŐSÉGE A MAI ÉLET SZÁMÁRA. GA55

Negyedik előadás, Berlin, 1906. november 22.

A gonosz eredete

Az egész mai irodalmat az jellemzi, hogy meglehetősen keveset beszél a gonoszról. A materializmus nem foglalkozik a gonosszal. A szenvedésre, a betegségre és a halálra látszólag lehet materialista magyarázatokat találni, a gonoszra azonban nem. Beszélünk az állat kegyetlenségéről és vadságáról, de az állatot nem nevezhetjük gonosznak. A gonosz az emberi birodalomra korlátozódik. A modern természettudomány az embert az állatból kiindulva próbálja megérteni, és köztük minden különbséget elmos. Ezért tagadnia kell a gonoszt is. Ahhoz, hogy megtaláljuk a gonoszt, szükséges minél részletesebben eligazodnunk az emberi tulajdonságokban. El kell ismernünk az embernek a saját birodalmához való jogát. Ezt a kérdést most szellemtudományos szempontból vizsgáljuk meg.

Van egy emberi ősbölcsesség, mely a dolgok külső, érzéki jelenségén át eljut a dolgok voltaképpeni lényegéhez. Korábban ezt a bölcsességet szűk körökben őrizték, ahová csak szigorú próbatételek után lehetett bejutni. Az embernek, mielőtt beléphetett volna oda, be kellett bizonyítania e bölcsesség őrzőinek, hogy tudását csak a legönzertlenebb módon fogja használni. Az utóbbi évtizedekben ennek a bölcsesség-tudománynak az alapjai bizonyos okokból nyilvánosságra kerültek. Ez a tudomány egyre inkább be fog lépni a hétköznapokba. Ennek a folyamatnak csak a legelején vagyunk.

Hogyan is áll kapcsolatban a gonosz az ember valódi természetével? A gonoszt gyakran a legkülönbözőbb módon próbálják magyarázni. Azt mondják, hogy a szó valódi értelmében semmilyen gonosz sincsen. A gonosz csak a jó kisebb foka, a rosszabb jó. A jónak, mint az egész létnek is, különböző fokai vannak. Vagy ezt mondják: a gonosz, akárcsak a jó is, egy kezdeti erő. Ezt a nézetet fejezi ki az Ormuzdról és Arimánról szóló perzsa mítosz. És csak a szellemtudomány mutatja meg az emberi és a kozmikus természet mélyéből, hogyan kell érteni a gonoszt. Megérteni a gonoszt, tagadva őt magát, nem lehet. Meg kell értenünk, hogy milyen feladata, milyen missziója van a világban. Az ember jövő felé tartó fejlődéséből látjuk, hogyan alakultak az emberek a múltból, és hogy mit kell jelentenie a gonosznak a fejlődésükben.

A szellemtudomány tanítja bizonyos magasan fejlett emberek, beavatottak vagy iniciáltak létét. Az összes kor okkult iskoláiban azt tanítják, hogyan érheti el az ember a fejlődés ilyen fokát. Meghatározott gyakorlatokat írnak elő, melyek teljesen természetes módon fejlesztik tovább az embert. A meditációs és koncentrációs gyakorlatok az embernek más nézetet adnak, olyat, melyre az értelme és őt érzéke segítségével nem tudna szert tenni. A meditációk először elvonják az érzéki észleléstől. Belső lelki munka segítségével megszabadul az érzékektől. Az emberrel valami ahhoz hasonló történik, mint ami a vakon született emberrel operáció esetén. Egyfajta eljárásnak van helye, amely megnyitja a szellemi hallást és látást. Hosszú idő elteltével ezt a fejlődést az egész emberiség eléri. Azonban ha magasabb fejlődéshez akarunk jutni, nem kell teljesen tagadni a világot. A világot tagadó aszkézis nem felel meg a tisztánlátó számára. A tisztánlátás annak gyümölcse, amit a lélek az érzéki világban összegyűjtött. Az emberi lelket már a görög filozófia is a méhecskéhez hasonlította. A színek és fény világa a léleknek mézet kínál, melyet az magával visz a magasabb világba. Az érzékszervi tapasztalatoknak át kell szellemiesíteniük a lelket, és fel kell emelniük a magasabb világokba.

Milyen feladata van a testtől szabad léleknek? Itt egy fontos alapelvvel találkozunk. Minden lény, ha kifejlődött, egy magasabb fokon azoknak a lényeknek és formáknak a vezetőjévé és irányítójává válik,

amelyeken áthaladt. Itt egy jövőképet látunk. Amikor az ember annyira átszellemiesedik, hogy nincs többé szüksége fizikai testre, a világra kívülről szellemi vezetőként hat. Akkor ez a bolygó betölti feladatát. Egy új megtestesülésbe lép át. A Föld új planetáris léthez jut. Az emberek ennek az új bolygónak az isteneivé válnak. A szellem által elhagyott emberi test alacsonyabb birodalommá válik. Most kettős természetet hordozunk magunkban: azt, ami a következő bolygón uralkodni fog, és azt, ami alacsonyabb birodalommá válik. Ahogy a Föld új megtestesülésbe lép, úgy alakult ki a korábbi fejlődési folyamatokból, és ahogyan az emberek a következő bolygó isteneivé válnak, úgy voltak a most vezető lények a megelőző bolygón emberek, és alacsonyabb részükként rendelkeztek azzal, amik most mi emberek vagyunk a Földön. Így megkapjuk a Föld kapcsolatát mind a múltban, mind a jövőben zajló folyamatokkal. Azon a fokon, melyen ma az ember a Földön van, egykor azok a lények voltak, akik ma az emberek teremtői és vezetői, az Elohák, akik az ember fejlődésének vezetőiként nyilvánulnak meg. És a jövődöbéli bolygón az emberek annyira előrehaladnak, hogy maguk lesznek a vezetők.

De nem szabad azt gondolni, hogy ez pontosan ugyanolyan módon ismétlődik: ugyanaz sohasem ismétlődik. A világban semmi sem történik kétszer. Ugyanolyan lét, mint amilyen most van a Földön, sohasem volt. A Föld léte a szeretet kozmoszát jelenti, az előző bolygó léte a bölcsesség kozmoszát. A szeretetet kell kifejlesztenünk a legegyszerűbbtől a legmagasabbig. A bölcsesség rejtve nyugszik a földi lét alapjában. Ezért nem lehet az ember „alacsonyabb” fizikai természetéről beszélni, hiszen az bizonyos értelemben az ember legtökéletesebb formája. Tekintsenek a csontoknak, például a combcsont felső részének bölcsességgel teljes szerkezetére. Itt ez a probléma lett a legjobb módon megoldva: a legkisebb anyag és erő felhasználásával a legnagyobb tömeget hordozni. Nézzék meg a szív, az agy csodálatos szerkezetét! Az asztrálest alacsonyabban található. Az asztrálest az „élvező”, folytonosan támadja a bölcsen felépített szívet. Még sok időre lesz szüksége, hogy ugyanolyan tökéletessé és bölcsé váljon, mint a fizikai test. De olyanná kell válnia. Éppen ebben áll a fejlődés. A fizikai testnek is így kellett fejlődnie. Annak, ami bölcs benne, bölcsesség nélküliségből és tévedésekből kellett létrejönnie. A bölcsesség fejlődése megelőzte a szeretet fejlődését. A szeretet még nem vált tökéletessé. Azonban az egész természetben megtalálhatjuk. A növényeknél, az állatoknál, az embernél, az alacsonyabb szintű nemi szeretettől a legmagasabb, átszellemiesített szeretetig. A szerelmi vonzalomnak kitett lények hatalmas száma pusztul el a létért folytatott harcban. Mindenütt, ahol szeretet van, harc zajlik. A szeretet megjelenése harcot von maga után, szükséges harcot. Azonban a harcot legyőző szeretet a háborút harmóniává alakítja.

A bölcsesség a fizikai természet jellemzője. Csak ott kezdődik a földi fejlődés, ahol ezt a bölcsességet szeretet hatja át. Ahogy ma a Földön harc van, ugyanúgy az előző bolygón tévedések volt. Furesa, mesebeli lények bolyongtak ott, a természet tévedései, melyek nem voltak képesek fejlődni. Ahogy a szeretet a szeretetlenségből származik, úgy a bölcsesség a bölcsesség hiányából. Azok, akik elérik a földi fejlődést, a következő bolygóra a szeretetet mint természeti erőt viszik. Így lett elhozva egykor a Földre a bölcsesség is. A Föld emberei az istenekre mint a bölcsesség hordozóira tekintenek. A következő bolygó emberei az istenekre mint a szeretet hordozóira fognak tekinteni. A bölcsességet az emberek isteni kinyilatkoztatásként kapják az előző bolygó embereitől. A világ összes birodalma összefügg egymással. Ha nem lennének növények, akkor a levegő nagyon gyorsan mérgezővé válna; hiszen úgy az emberek, mint az állatok is, oxigént lélegeznek be, azonban életet pusztító szén-dioxidot lélegeznek ki. A növények viszont szén-dioxidot lélegeznek be, és oxigént lélegeznek ki. Így függ itt a levegővel kapcsolatban a magasabb az alacsonyabbtól.

Ugyanígy áll a helyzet az összes birodalomban. Ahogy az ember és az állat a növénytől függ, úgy az istenek az emberektől függenek. Ezt oly szépen kifejezi a görög mitológia: az istenek a halandóktól nektárt és ambróziát kapnak. Mindkettő szeretetet jelent. A szeretet az emberi nemen belül jön létre. És a

szerepet az istenek belélegzik, a szeretet az istenek tápláléka. Az emberek által létrehozott szeretet az istenek táplálékává válik. A szeretet valóságosabb, mint például az elektromosság, még ha ez elsőre különösnek is tűnik. A szeretet eleinte nemi szeretetként jön létre, majd a legmagasabb szellemi szeretetig fejlődik. Az istenek azonban minden szeretetet belélegeznek, a magasabbat és az alacsonyabbat is. Most mondhatjuk: ha mindez így van, akkor nem létezhet semmiféle gonosz. Azonban a világ fejlődésének alapjában a bölcsesség áll, a szeretet fejlődik. A bölcsesség válik a szeretet vezetőjévé. Ahogy minden bölcsesség a tévedésből születik, úgy minden szeretet is csak harc árán emelkedik a magasba.

Az előző bolygón nem minden lény érte el a bölcsesség magasságát. Vannak olyan lények, akik lemaradtak, ők nagyjából az Isten és az emberek között állnak. Nekik még valamire szükségük van az embertől. De már nem tudnak fizikai testbe öltözni. Luciferi lényeknek nevezik őket, vagy a vezetőjük alapján Lucifer néven foglalják össze őket. Hogyan hat Lucifer az emberekre? Nem úgy, mint az istenek. Az isteni az emberben a legnemesebbhez fordul, de az alacsonyabbhoz nem tud odafordulni, és nem is kell odafordulnia. A bölcsesség és a szeretet csak a fejlődés végén ünnepli házasságát. Azonban a luciferi lények a szeretet alacsonyabb, kifejtetlenebb eleméhez fordulnak. Ők hoznak létre hidat a bölcsesség és a szeretet között. Eleinte így keveredik a bölcsesség a szeretettel. Az, ami csak a személytelenhez fordul, a személyesben ily módon összekeveredik. Az előző bolygón a bölcsesség, mint ma a szeretet, ösztön volt. A teremtő bölcsesség ösztöne uralkodott, ahogy ma a teremtő szeretet ösztöne. Korábban tehát a bölcsesség az embereket ösztönös módon vezette. Annak köszönhetően azonban, hogy a bölcsesség visszalépett, és többé nem irányított, az ember öntudatosává vált, magát önálló lénynek ismerte fel. Az állatban a bölcsesség még ösztönös, ezért az állat még nem öntudatos. A bölcsesség azonban az embert most kívülről akarta vezetni és irányítani, anélkül hogy bármilyen kapcsolata lett volna a szeretettel. Akkor lépett fel Lucifer, és az emberi bölcsességet a szeretetbe ültette. És az emberi bölcsesség az isteni bölcsességre tekint. Az emberben a bölcsesség lelkesedéssé, magává a szeretetté vált. Ha csak a bölcsesség gyakorolt volna hatást, akkor az ember csak jóvá vált volna, a szeretetet csak a földi tudat építésére használta volna. Lucifer azonban egyesítette a szeretetet az énnel, az öntudathoz önszeretet társult. A paradicsomról szóló mítosz ezt szépen kifejezi: „és meglátták, hogy meztelenek”, vagyis az emberek ekkor látták meg először magukat, korábban csak a környezetüket látták. Akkor csak a földtudatuk volt, de öntudatuk nem. Most az emberek a bölcsességet önmaguk szolgálatába állíthatták. Ettől kezdve önzetlen szeretetet kaptak a környezet iránt és szeretetet önmaguk iránt. Az önszeretet gonosz volt, az önzetlenség jó. Lucifer nélkül az ember sohasem juthatott volna egy meleg öntudathoz. A gondolkodás és a bölcsesség ekkor az én szolgálatába állt.

Most lehetett választani a jó és a gonosz között. Csak azért léphet az énhez a szeretet, hogy az én a világ szolgálatába álljon. A rózsza csak akkor díszítheti magát, ha a kert akarta díszíteni. Ha magas, okkult fejlődésre törekszünk, ennek mélyen a lélekbe kell íródnia. Ahhoz, hogy érezni tudjuk a jót, a gonoszt is érezni kell. Az istenek a magasabb iránti lelkesedést adták. Viszont gonosz nélkül nem lehet sem én-ézés, sem a jó szabad választása, sem szabadság. A jó Lucifer nélkül is megvalósulhatott, a szabadság azonban nem. Az embernek ahhoz, hogy a jót válassza, előtte kell lennie a gonosznak is, annak benne kell lakoznia, mint az önszeretet ereje. Az önszereteten azonban egyetemes szeretetté (All-Liebe) kell válnia. Akkor lesz legyőzve a gonosz. A szabadság és a gonosz ugyanabból a pontból fakad. Lucifer felgyújtja az emberben az emberi lelkesedést az isteni iránt. Lucifer: a fény hordozója. Az Elohim maga a fény. A bölcsesség fénye felgyújtotta az emberben a bölcsességet, úgy vitte be Lucifer be a fényt az emberbe. De bele kellett, hogy keveredjen a gonosz fekete árnyéka. Lucifer korlátozott, foltokkal teli bölcsességet hoz, de az be tud hatolni az emberbe. Lucifer a külső, emberi tudomány hordozója, amely az egoizmus szolgálatában áll. Ezért az okkult tanítványtól önzetlenséget követelnek a tudás iránt. Ilyen az emberi fejlődésben a gonosz eredete. Ami a régi kenyérből a kovász az új sítés számára, az számunkra

Lucifer a korábbi bolygóról. A gonosz a saját helyén jóvá válik. Nálunk már nem jó. A gonosz egy nem a helyén levő jó. A gonosz egy szükséges fejlődési folyamat.

Nem szabad azt mondani, hogy a világ tökéletlen, csak azért, mert jelen van benne a gonosz. Sőt, éppen ezért tökéletes. Ha egy festmény csodálatos fényalakokat és gonosz ördögöket ábrázol, akkor ha ez utóbbiakat ki akarnánk vágni, megsemmisítenénk a képet. A világteremtésnek szüksége van a gonosyra, hogy a jó kifejlődhessen. A jónak először össze kell törnie a gonosz zátonyain. Az egyetemes jó csak az önszeretetet keresztül tudja legmagasabb virágzását elérni. Ezért Goethe Mefisztofelész szavaival igazat mond:

„Annak az erőnek vagyok része,
Mely mindig a rosszat akarja, és mindig jót hoz létre.”

http://bdn-steiner.ru/modules.php?name=Ga_Book&Id=055&Bid=2

Oroszra fordította: P.V. Veszolov, Kazany, 2002, magyarra: Rákos Éva, 2025.

A fordító sok helyen szükségesnek látta a német eredeti szöveg alapján – fordítóprogram segítségével igénybe véve – a szöveget korrigálni.